

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

นิสิตนักศึกษาเป็นทรัพยากรทางปัญญาของประเทศ ที่มีโอกาสพัฒนาประเทศในรูปแบบต่าง ๆ กัน ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 17 - 23 ปี เป็นระยะหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิต จากเด็กเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ มีความกระตือรือร้น อยากรู้อยากเห็น ชอบทดลอง ต้องการความอิสระ และแสดงออกนักจิตวิทยาพัฒนาการ เชื่อว่าเป็นช่วงที่สมองคนเราจะพัฒนาไปถึงขีดสูงสุด จึงเป็นช่วงที่เหมาะสมที่มหาวิทยาลัยจะจัดสิ่งแวดล้อม จัดประสบการณ์ให้นิสิตนักศึกษาได้พัฒนาไปถึงขีดสูงสุด (วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา, 2530 : 4) ดังนั้น หน้าที่ของมหาวิทยาลัยจึงไม่เพียงแต่การสอนนิสิตนักศึกษาในด้านวิชาการและวิชาชีพเท่านั้น แต่จะต้องรวมถึงการพัฒนานิสิตนักศึกษา เพื่อให้เป็นบัณฑิตที่สมบูรณ์ที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและประเทศชาติ

การพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีคุณลักษณะดังกล่าวเป็นกระบวนการที่สลับซับซ้อน และเกี่ยวข้องกับบุคลากรหลายฝ่าย แต่บุคลากรที่มีหน้าที่โดยตรงในการพัฒนานิสิตนักศึกษา นอกจากอาจารย์ที่สอนแล้วคือ บุคลากรนิสิตนักศึกษา มีหน้าที่เกี่ยวกับการจัดบริการ สวัสดิการและพัฒนานิสิตนักศึกษา เพื่อเสริมสร้างให้นิสิตนักศึกษาได้เป็นผู้มีความพร้อมและได้รับประโยชน์ในการพัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และจิตใจ (สำเนา ขจรศิลป์, 2530 : 80 - 81) มหาวิทยาลัยจึงมอบหมายภารกิจในการดูแลชีวิตในรั้วมหาวิทยาลัยของนิสิตนักศึกษา แก่ฝ่ายกิจการนักศึกษา เพื่อให้บุคลากรนิสิตนักศึกษามีโอกาสพัฒนานิสิตนักศึกษาได้อย่างเต็มที่

โดยสภาพทั่วไปแล้วนิสิตนักศึกษาที่เข้ามาเรียนในมหาวิทยาลัย ส่วนหนึ่งเป็นนิสิตนักศึกษาที่พักอาศัยอยู่นอกมหาวิทยาลัยและอีกส่วนหนึ่งเป็นนิสิตนักศึกษาที่พักอาศัยอยู่ในหอพักของมหาวิทยาลัย ซึ่งนิสิตนักศึกษาในกลุ่มหลังนี้เป็นกลุ่มที่ควรได้รับการพัฒนาในทุก ๆ ด้าน ตามวัตถุประสงค์ของมหาวิทยาลัย จึงเป็นหน้าที่ของมหาวิทยาลัยที่จะต้องตระหนักและให้ความสนใจต่อการจัดสภาพแวดล้อมของหอพัก เพื่อเอื้ออำนวยต่อความสะดวกสบายในการพักอาศัยและพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มากที่สุด ดังที่ วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2530 : 110) กล่าวว่า "หอพัก" เป็นสิ่งจำเป็นอย่างมาก เพราะเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรในมหาวิทยาลัย ซึ่งมีหน้าที่เทียบได้กับห้องปฏิบัติการและห้องเรียน เป็นสถานที่ที่จะฝึกฝนทักษะทางสังคมได้อย่างดีที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ มุลเลอร์ (Mueller, 1961 : 177) ที่ว่า "ประโยชน์ของ

หอพักในสถาบันการศึกษานอกเหนือจากการเป็นที่พักอาศัยแล้ว ยังเป็นสถานที่ส่งเสริมการศึกษาทางวิชาการและพัฒนาคคลด้วย"

จากการศึกษาวิจัยของชิคเกอร์ริงและแอสติน (Chickering, 1974 : Astin 1977) พบว่า สภาพแวดล้อมที่สำคัญที่สุดที่ส่งผลให้นักศึกษาสามารถจบการศึกษา คือ การอาศัยอยู่ในหอพักของมหาวิทยาลัย โดยนิสิตนักศึกษาที่อยู่ในหอพักจะได้เปรียบในด้าน

1. มีความพึงพอใจในประสบการณ์ระหว่างเรียน การมีเพื่อน ความสัมพันธ์กับอาจารย์ ชื่อเสียงของสถาบันและชีวิตในสังคมมากกว่านิสิตนักศึกษาเดินเรียน (Chickering, 1974; Astin, 1977)
2. ได้รับความสำเร็จในกิจกรรมนอกหลักสูตร โดยเฉพาะการเป็นผู้นำและกิจกรรมด้านกีฬา (Chickering; 1974; Astin, 1977)
3. มีผลการเรียนดีกว่า (Chickering, 1974; Astin, 1977)
4. มีความสนใจทางศิลปะมากขึ้น มีความเป็นอิสระและนับถือตนเองมากกว่า (Chickering, 1974; Astin, 1977)

นับได้ว่านิสิตนักศึกษาที่อยู่ในหอพัก เป็นกลุ่มเป้าหมายที่สำคัญในการพัฒนานิสิตนักศึกษาของมหาวิทยาลัย จึงควรสนับสนุนให้บุคลากรทุกฝ่ายโดยเฉพาะบุคลากรนิสิตนักศึกษา มีบทบาทในการพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มากขึ้น โดยส่งเสริมให้บุคลากรนิสิตนักศึกษาได้มีโอกาสเรียนรู้ทฤษฎีหลักการในการปฏิบัติ และศึกษาความต้องการของนิสิตนักศึกษาเพื่อจะได้เป็นรายละเอียดในการวางนโยบายและวางแผนพัฒนาได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะ เป็นบุคลากรนิสิตนักศึกษาที่มีบทบาทต่อการพัฒนานิสิตนักศึกษาโดยตรง จึงมีความสนใจที่จะศึกษาบทบาทของบุคลากรนิสิตนักศึกษาที่มีต่อการพัฒนานิสิตนักศึกษาในหอพัก เพื่อวิเคราะห์ว่าปัจจุบันบุคลากรนิสิตนักศึกษา มีบทบาทต่อการพัฒนานิสิตนักศึกษาในหอพักอย่างไร โดยวิเคราะห์เปรียบเทียบจากทฤษฎี และในการดำเนินการประสบบัญหาอุปสรรคอะไรบ้าง รวมทั้งหาแนวทางในการพัฒนานิสิตนักศึกษาหอพัก โดยหวังว่าจะเป็นแรงกระตุ้นให้บุคลากรนิสิตนักศึกษาได้ตระหนัก และรู้ถึงหน้าที่บทบาทของตนเอง ในการพัฒนานิสิตนักศึกษาในหอพักมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้คือ

1. เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทของบุคลากรนิสิตนักศึกษา ที่มีต่อการพัฒนานิสิตนักศึกษาในหอพัก

2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของบุคลากรนิสิตนักศึกษาในการดำเนินงาน เพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษาในหอพัก

3. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนานิสิตนักศึกษาในหอพัก

คำถามในการวิจัย

1. บุคลากรนิสิตนักศึกษาควรมีบทบาทต่อการพัฒนานิสิตนักศึกษาในหอพัก อย่างไรบ้าง

2. บุคลากรนิสิตนักศึกษาของมหาวิทยาลัย ทั้ง 6 สถาบัน มีบทบาทต่อการพัฒนานิสิตนักศึกษาในหอพักอย่างไร มีปัญหาและอุปสรรคอะไรบ้าง

3. แนวทางการพัฒนานิสิตนักศึกษาในหอพัก ควรพัฒนาในด้านใดมากที่สุด และจัดกิจกรรมอะไรบ้าง

ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตของการวิจัยดังนี้

1. การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเฉพาะสถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่มีหอพักนิสิตนักศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัย และในเขตกรุงเทพมหานคร มีทั้งหมด 5 สถาบัน แต่มี 6 แห่ง คือ

- (1) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- (2) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต
- (3) มหาวิทยาลัยมหิดล ณ ศาลายา
- (4) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน
- (5) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กำแพงแสน
- (6) มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์

2. การวิเคราะห์บทบาทของบุคลากรนิสิตนักศึกษาที่มีต่อการพัฒนานิสิตนักศึกษาในหอพัก จะวิเคราะห์บทบาทตามหน้าที่และความรับผิดชอบของบุคลากรนิสิตนักศึกษาที่มีต่อการพัฒนานิสิตนักศึกษาในหอพักแต่ละสถาบัน

3. การศึกษาบทบาทของบุคลากรนิสิตนักศึกษาในการจัดกิจกรรม เพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษาในหอพัก ศึกษาตามแนวทฤษฎีของ ดิกสัน (Gary L Dickson, 1991 : 212)

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

1. บทบาทการพัฒนานิสิตนักศึกษา หมายถึง การปฏิบัติตามหน้าที่และความรับผิดชอบของบุคลากรนิสิตนักศึกษาในการจัดกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ให้แก่นิสิตนักศึกษาเพื่อส่งเสริมให้นิสิตนักศึกษาเจริญงอกงามหรือเกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น

2. ผู้บริหาร หมายถึง ผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบงานกิจการนักศึกษา ได้แก่ รองอธิการบดีฝ่ายกิจการนักศึกษา ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายกิจการนักศึกษา และผู้อำนวยการกองกิจการนักศึกษาหรือตำแหน่งอื่น ๆ ที่มีหน้าที่รับผิดชอบงานกิจการนักศึกษา และมีตำแหน่งเทียบได้ไม่ต่ำกว่านี้

3. บุคลากรนิสิตนักศึกษา หมายถึง ผู้ทำงานในฝ่ายกิจการนักศึกษาและมีตำแหน่งเป็นนักกิจการนักศึกษา นักแนะแนวการศึกษาและอาชีพ นักวิชาการศึกษาและอาจารย์ที่ปรึกษาประจำหอพัก (หรืออนุสาสก์) ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต มหาวิทยาลัยมหิดล ณ ศาลายา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กำแพงแสน และมหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์

4. หอพักนิสิตนักศึกษา หมายถึง สถานที่พักอาศัยของผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัย ได้แก่ หอพักนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หอพักนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต หอพักนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล ณ ศาลายา หอพักนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน หอพักนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กำแพงแสน และหอพักนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

ผลที่ได้จากการวิจัยนี้จะนำไปใช้เพื่อ

1. กระตุ้นให้บุคลากรนิสิตนักศึกษา ได้คำนึงถึงบทบาทของตนเองที่มีต่อการพัฒนานิสิตนักศึกษาในหอพัก
2. เป็นข้อมูลเบื้องต้น ในการนำเสนอรูปแบบการพัฒนานิสิตนักศึกษาในหอพัก
3. เป็นแนวทางในการพัฒนานิสิตนักศึกษาในหอพักของมหาวิทยาลัย และสถาบันอุดมศึกษาอื่น ๆ

ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิจัย

รายงานผลการวิจัยได้แบ่งเป็น 5 บท และมีบรรณานุกรม ภาคผนวก โดยจะเสนอตามลำดับดังนี้

บทที่ 1 บทนำ กล่าวถึงความเป็นมาและความสำคัญของเนื้อหาวัตถุประสงค์ของการวิจัย คำถามในการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย คำจำกัดความของคำที่ใช้ในการวิจัย ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย และลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิจัย

บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทความรู้เกี่ยวกับงานบุคลากรนิสิตนักศึกษา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง งานบุคลากรนิสิตนักศึกษาของมหาวิทยาลัย 6 แห่ง ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนานิสิตนักศึกษาในหอพักและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แนวคิดที่ได้จากเอกสารและงานวิจัย และสภาพปัจจุบันของหอพัก

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย กล่าวถึง กลุ่มตัวอย่างประชากร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

บรรณานุกรม และภาคผนวก